

Dětské oddělení Neurologické kliniky VFN v Praze a 1. LF UK je historicky nejstarším oddělením dětské neurologie v České republice.

Dalo základ nejen výchově dalších dětských neurologů, ale i vzniku a rozvoji dětské neurorehabilitace.

Jedním z nejbližších spolupracovníků tehdejšího přednosty Neurologické kliniky akad. MUDr. Kamila Henna (1895 – 1967) byl docent a později profesor MUDr. Ivan Lesný (1914 - 2002).

Od r. 1952 byli přijímáni na Neurologickou kliniku, kromě dospělých, i dětští pacienti s neurologickým postižením na specializované oddělení. Prof. MUDr. Lesný si získal řadu spolupracovníků nejen mezi neurology a pediatry, ale i lékaři s rehabilitačním zaměřením. Mezi nejznámější patří MUDr. Václav Vojta (1917 – 2000), jehož facilitační techniky (tzv. Vojtova metoda) jsou užívány dodnes zejména v kojeneckém, ale i pozdějším dětském a dospělém věku v řadě zemí Evropy i zámoří (zejména ve státech Jižní Ameriky).

Zásluhou prof. MUDr. Ivana Lesného se stala naše republika druhým státem v Evropě (po Velké Británii) s možností nástavbové specializace z dětské neurologie, navazující na předchozí odbornost neurologie, či pediatrie.

Po založení Dětské neurologické kliniky v Praze - Motole, jejímž prvním přednostou se stal prof. Lesný, byl od r. 1971 jmenován vedoucím dětského oddělení Neurologické kliniky doc. MUDr. Jan Dittrich (1917 – 2007), jeho dlouholetý spolupracovník a přítel, který by v letošním roce oslavil 90. narozeniny.

Zatímco v 70. letech byla dětská neurologie převážně pesimistickým oborem, za posledních 30 let se její náplň výrazně změnila.

S rozvojem zobrazovacích vyšetřovacích metod (CT, MR) se zlepšila diagnostika nádorových onemocnění, které jsou zachycovány ve svých iniciálních stádiích. Zjemnily se i možnosti neurochirurgických přístupů. Rychlý rozvoj biochemických, zejména enzymatických a molekulárně-genetických metod, vedl k upřesnění diagnostiky řady metabolických a neurodegenerativních onemocnění, a umožnil prenatální záchyt těchto onemocnění. Rozvoj farmakologie a terapeutických přístupů zlepšil prognózu záchvatových onemocnění, zejména epilepsie. Diagnostika dětských neurologických onemocnění je spojena se spoluprací řady pracovišť VFN a 1. LF UK, zejména s Klinikou dětského a dorostového lékařství, a její laboratoří mitochondriálních poruch, a pracovištěm klinické genetiky, i s Ústavem dědičných a metabolických poruch. Neurovývojové poruchy chování jsou řešeny ve spolupráci s Psychiatrickou klinikou. Poruchy vývoje řeči jsou konzultovány s Foniatickou klinikou. Při zařazování handicapovaných pacientů je výraznou pomocí ergotestovací program Kliniky rehabilitačního lékařství. Výhodou dětského oddělení je návaznost péče o dětské pacienty na dospělou část kliniky a její specializovaná centra.

V letošním roce byla vybudována, z grantových prostředků MZ ČR, na dětském oddělení Neurologické kliniky monitorovací jednotka. Zlepšily se tak možnosti diagnostiky epilepsie a nočních záchvatových stavů (náměsíčnost, noční děsy) i poruch noční ventilace (syndrom spánkové apnoe). Pozornost je věnována zejména dechovým obtížím u nervosvalových onemocněních a jejich léčbě podpůrnou noční ventilací. Oddělení dětské neurologie je součástí pedagogické přípravy v pregraduální i postgraduální výuce neurologie a je akreditovaným pracovištěm MZ ČR pro předatestační výchovu lékařů v dětské neurologii. Je zapojeno do českých i mezinárodních výzkumných projektů (včetně 6. RP EU a WHO).

Prof. MUDr. Soňa Nevšímalová,

Dr.Sc.

(Tento článek, věnovaný 55. výročí vzniku dětského oddělení Neurologické kliniky VFN Praha, vyšel v informačním bulletinu „Nemocnice“, vydaném pro VFN Praha roku 2007)

Vznik Kliniky dětské neurologie ve FN Praha - Motol

Dětská neurologie byla v mezinárodním měřítku poprvé uznána za samostatný lékařský obor v roce 1957 v tehdejším Československu.

Klinika dětské neurologie byla založena 19. 1. 1971 jako první zařízení svého druhu v naší republice a jedno z prvních ve světě. Zakladatelem dětské neurologie i motolské kliniky byl prof. MUDr. Ivan Lesný. Vedl kliniku deset let. Poté se ve vedení kliniky vystřídali prof. MUDr. Jaromír Svatý (1982) a doc. MUDr. Miloš Lehovský (1983 - 1990). Od roku 1991 vede kliniku doc. MUDr. Vladimír Komárek.

Významné osobnosti

Jednou z nejvýznamnějších osobností Kliniky dětské neurologie byl její zakladatel prof. MUDr. Ivan Lesný (1914 - 2002) – jeden z nejnadanějších žáků slavného neurologa, akad. MUDr. Kamila Hennera (1895 – 1967). Prof. I. Lesný byl mimořádnou osobností světového významu. V rámci odborné neurologické společnosti založil sekci dětské neurologie, sekci neurofysiologie a Českou ligu proti epilepsii. V devadesátých letech z těchto sekcí vznikly samostatné odborné společnosti ČLS JEP. Prof. I. Lesný rovněž založil tradici symposií dětské neurologie, a umožnil tak setkávání českých a světových neurologů v Praze.

HISTORIE DĚTSKÉ NEUROLOGIE U NÁS

Praha - Na vzniku dětské neurologie se významně podílel akad. prof. Kamil Henner (1895 - 1967), který po II. světové válce založil neurologickou kliniku v Kateřinské ulici v Praze. Zde již v roce 1946 vyčlenil jedno křídlo budovy pro dětské pacienty. Jeho vedením pověřil tehdy doc. Ivana Lesného. Ten postupně získal řadu spolupracovníků mezi neurology, pediatry a lékaři s rehabilitačním zaměřením. Mezi nejznámější patřil MUDr. Václav Vojta, autor světově uznávané a stále hojně užívané tzv. Vojtovy metody (rehabilitační metoda založená na principu reflexní lokomoce). O dětskou neurologii se na klinice v Kateřinské (dnes Neurologické klinice VFN a 1. LF UK) zajímali i další blízcí spolupracovníci akad. K. Hennera prof. Václav Piřha a prof. Jan Vítek. Obor později rozvinul na dětském oddělení Hennerovy neurologické kliniky doc. Jan Dittrich, prof. Soňa Nevšimalová a doc. Miluše Havlová.

O uznání dětské neurologie, jako samostatného oboru, se nejvíce zasloužil již zmíněný prof. I. Lesný (1914 - 2002), pozdější zakladatel a dlouholetý přednosta Kliniky dětské neurologie UK 2. LF a FN v Praze - Motole. Ten v roce 1957 založil Sekci dětské neurologie při Československé neurologické společnosti Jana Evangelisty Purkyně, která se stala vůbec první vědeckou organizací dětské neurologie. První atestace z nadstavbového oboru dětská neurologie se u nás konaly v prosinci 1958, jako ve druhém státu Evropy po Velké Británii. Teprve rok poté byla tato atestace ustanovena také v USA, SSSR a v Polsku.

Vyjma Sekce dětské neurologie založil prof. I. Lesný v rámci Československé neurologické společnosti také Sekci neurofysiologie a Českou ligu proti epilepsii. Již v roce 1958 se svými spolupracovníky poprvé pořádal „Dny dětské neurologie“, které byly později ustanoveny jako tradiční platforma pro každoroční setkávání českých a světových neurologů.

Se specializací v dětské neurologii vznikla potřeba systematického doškolování a přípravy k atestaci. V roce 1967 tak byla zřízena Subkatedra dětské neurologie při Katedře neurologie IPVZ, kterou vedl doc. Vladimír Vlach. Pozdějším dlouholetým vedoucím této subkatedry byl MUDr. Jiří Dolanský. Od roku 1984 pod Subkatedrou dětské neurologie IPVZ vzniká nejprve lůžkové oddělení v rámci Pediatrické kliniky Thomayerovy nemocnice v Praze - Krči, od roku 1991 je pak založeno Oddělení dětské neurologie IPVZ a FTN, jehož současným primářem je MUDr. Jan Hadač.

Postupně vznikaly další kliniky a oddělení dětské neurologie na více místech tehdejšího Československa. K založení oboru dětské neurologie na Slovensku významně přispěli především MUDr. Jozef Benko, primář Neurologického oddělení Dětské fakultní nemocnice Bratislava a MUDr. Michal Králik, primář Dětského neurologického oddělení v Košicích.

Klinika dětské neurologie UK 2. LF a FN v Praze - Motole byla MUDr. I. Lesným založena 19. 1. 1971 jako první samostatné klinické pracoviště dětské neurologie v naší republice, a jedno z prvních ve světě. Z významných osobností kliniky připomeneme prof. MUDr. Jaromíra Svatého, doc. Karla Brachfelda, doc. Miroslava

Rösslera, primáře Pavla Kocuru a prof. Miloše Lehovského. Současným přednostou je od roku 1991 prof. Vladimír Komárek.

Brno - V Brně již v roce 1949 zřídil prof. Karel Popek v nemocnici U sv. Anny dětské lůžkové oddělení v rámci neurologické kliniky pro dospělé. Je považován za jednoho ze zakladatelů dětské neurologie u nás. V roce 1953 vzniklo pod vedením doc. Václava Holuba (žáka prof. Popka) v Krajské dětské nemocnici v Brně první samostatné dětské neurologické oddělení u nás - s 31 lůžky. Klinika dětské neurologie LF MU a FN Brno pak vznikla 15. 11. 1982 pod vedením tehdy doc. Antonína Zouhara sloučením těchto dvou původně samostatných oddělení v různých nemocnicích. Klinika dlouho fungovala ve složitých provozních podmínkách, ale v roce 1999 byla konečně umístěna do 4. patra moderního pavilonu G Dětské nemocnice, kde sídlí doposud. Její současnou přednostkou je doc. Hana Ošlejšková.

Ostrava - Pracoviště dětské neurologie v Ostravě bylo založeno v roce 1974 v rámci Neurologického oddělení tehdejší Krajské nemocnice v Ostravě - Zábřehu. Za téměř 40 let svojí existence prošlo složitým vývojem od původního přízemního pavilonu bez diagnostického komplementu, až po současný stav v pavilonu dětské medicíny FN Ostrava, s několika neurofyziologickými laboratořemi. V roce 1994 získalo oddělení status kliniky. Od roku 2005 se zde rozvíjí program vyšetřování poruch spánku s vlastní spánkovou laboratoří (s akreditací jako pracoviště spánkové medicíny pro děti i dospělé).

Plzeň - V Plzni založila dětské neurologické oddělení při Neurologické klinice Fakultní nemocnice Plzeň doc. Písařová, dnes toto oddělení vede MUDr. Jitka Rokytová. Dětské neurologické oddělení při Neurologické klinice Fakultní nemocnice v Hradci Králové zakládal MUDr. Josef Lichý, jeho současná vedoucí je MUDr. Ladislava Šerclová.

V roce 1994 se dosavadní Sekce dětské neurologie transformovala na samostatnou Společnost dětské neurologie České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, jejímiž předsedy byli postupně prof. Vladimír Komárek, primář Jan Hadač a doc. Hana Ošlejšková. Současnou předsedkyní společnosti je prof. Soňa Nevšímalová z Neurologické kliniky 1. LF UK a VFN.